

DRUŽINA

- družina predstavlja pomemben dejavnik v življenju vsakega posameznika
- ko govorimo o družinah moramo vedeti, da obstaja veliko kontekstov, ki jo opisujejo
- **definicija družine** □ kot eno, zelo pomembno, temeljno celico družbe
- pri posplošeni definiciji družine pa prihaja do napak pri pojmovanju
- **družino konstituira otrok** □ ko otrok umre ni več družine □ moramo pa biti pozorni na to, da ni nepopolnih družin
- 77% je v Delu odgovorilo, da Silvestrovo preživi z družino (od 720 vprašanih) □ to nam daje vedet, da se družine zapirajo v ozke, privatne družinske kroge
- prihaja tudi do obrata v privatnost pri mladih
- vzrok najdemo v tem, da je bil včasih v družini **odnos kontrole** □ zdaj pa je odnos bolj **zaščitniško-partnerski** (lahko tudi preveč zaščitniški)

DRUŽINA KOT DRUŽBENA INSTITUCIJA

- funkcionalistični pristop
- kaj družina prispeva k normalnemu funkcioniranju družbe, kot celote
- ve se točno kaj se pričakuje od družine □ **rojevanje** in nato **socializacijo**, tako da se posamezniki lahko vključijo v družbo
- družina je nek stabilizator družbe

DRUŽINA KOT DRUŽBENA SKUPINA

- tukaj pa zanimajo sociologe različne stvari
- skupina □ imajo podobne vrednote, cilje, interese
- v skupini ima tudi vsak svojo vlogo □ npr. otrok, brat, sestra, sin, hčerka, oče, mama...
- dva tipa družine
 - IZVORNA – družina **orientacije** (tam, kjer se rodiš)
 - LASTNO- družina **prokreacije** (tisto, kar si ustvaril)

GEORGE PETER MURDOCK

- družina je UNIVERZALNA □ neizogiben del družbenega življenja
- proučeval je 250 različnih družb, empirično
- prišel do zaključka:
 - vsakdo zrasel v nekem družbenem kontekstu
 - v vsaki družbi večina odraslih je ali je bila poročenih
- opredelitev družine □ **družbena skupina**:
 - skupno bivanje
 - ekonomsko sodelovanje
 - reprodukcija
 - poleg tega pa družina vključuje najmanj 2 odrasli osebi različnih spolov, med katerimi dva vzdržujeta družbeno priznano spolno razmerje; poleg tega mora biti prisoten najmanj en ali več otrok (lastnih ali posvojenih) □ **nuklearna (monogamna) družina** □ napaka je bila, da je to družino imel za univerzalno
- on govori o razpadu nuklearne družine in o tem da se ta lahko razširi (vertikalno ali horizontalno)
- družina je izključna prevladujoča oblika/enota iz katere so sestavljene bolj kompleksne oblike □ zato je priznana kot funkcionalna
- vendar pa kar nekaj družin izpade iz njegovega pojmovanja družine □ npr. homoseksualne družine, enopartnerske, večpartnerske, kibuci (cela skupnost skrbi za otroka), poligamne družine, poliandrične

družine, matrifokalne družinske skupnosti (pri črncih, okrog matere in njenih otrok...)... spustil je tudi novejšje družinske oblike

- odgovori na očitke njegove teorije (njegovi argumenti):
 - 1. statistično matrifokalne družine niso tako razširjene
 - 2. matrifokalna družina je razpadla nuklearna družina
 - 3. sami črnci ne cenijo matrifokalne družine □ njihov ideal naj bi bil nuklearna
 - 4. otroci so pogosto na napačni poti, ker te družine vodi ženska
- na te njegove argumente so odgovorili:
 - 1. tudi če so statistično manj zastopane ne pomeni, da jih ni; zakaj to naj ne bi bila družina
 - 2. ne da se statistično dokazati, da bi bilo to res; biološki oče ne obstaja, ga ni; funkcijo socialnega očeta igrajo različne osebe □ tako da so vloge kljub temu odigrane
- nasploh je bila njegova teorija nepopolna in nezadostna

T. PARSONS

- funkcionalist □ zanima ga odnos družine do družbe
- funkcije □ **emocionalna, reprodukcijska, ekonomska, socializacijska**
- očitajo mu, da zaključki izhajajo na podlagi družin ameriškega srednjega razreda, premalo omenja razlike pri religijskih in etničnih skupinah; ne dela niti razlika za različne statusne in razrede
- ne obravnava niti alternativnih oblik družin
- posameznik se zateče k družini □ ko si ekonomsko slabo, emocionalno potrta, ko si bolan...
- funkcionalisti pa niso pomislili na nekatere stvari (na splošno se niso ukvarjali z odnosi med posamezniki v družini):
 - v družini vlada tudi nasilje: prevlada močnejšega nad šibkejšim (žrtve so večinoma ženske in otroci)
 - danes predstavlja socializacijski dejavnik tudi vrtec (čeprav je še vedno družina primarna)
 - če družina ni ekonomska enota se lahko odnosi med člani spremenijo
 - vloge znotraj družine so lahko v konfliktu
 - selektivno sprejemanje socializacije od strani otroka
 - preveč prijateljski odnosi do otrok
 - precej dela znotraj družine sloni na neplačanem delu žensk

MARKSISTIČNI POGLEDI NA DRUŽINO

- Morgan □ raziskuje načine spreminjanja produkcije □ na podlagi tega se spreminja tudi družina
- zakaj je nastala monogamna nuklearna družina? □ tako se zagotovi prenos privatne lastnine na krvne potomce □ krivice pri kmečkih družinah (veliko družinskih članov, eden pa podeduje vse...)
- ukvarjajo se s posameznimi vlogami v družini (s položajem žensk) □ v družini vidijo vir podrejanja žensk □ delo se ne plača in niti vrednoti □ s tem se ohranja kapitalistični družbeni red □ s tem družina suportira to kapitalistično družbo
- **E. ZARETZKY** □ v moderni družbi se ustvarja utvara, da je zasebno življenje ločeno od ekonomije, kar seveda ni res (to ni ločeno); če je posameznik nezadovoljen to prenese tudi na družino □ reflektiranje družbenega nezadovoljstva na družino
- družina ne more zadovoljevati vseh psiholoških potreb posameznika
- **E. LEACH** □ govori o tem kaj se dogaja nekaterim družinam □ kako postaja izolirana v širših skupnostih □ bolj in bolj se zapira vase (za kar obstajajo različni razlogi) □ obrne se navznoter □ počasi se tako navleče strah pred zunanostjo (tako tudi izvor nasilja in fobij pred drugačnostjo itd.)
- **LENG** □ družina je kot geto □ lahko se razvijejo shizofreni odnosi med starši in otrokom □ otrok se počuti, kot ping-pong žogica □ preko njega se starša kregata □ otrok tako razvije svoj paralelni svet, kamor se zateka

- nasploh so se premalo ukvarjali z alternativnimi družinami in empiričnimi raziskavami družin (po induktivni metodi)
1. Spreminja se vrsta relacij – najprej na relaciji moški/ženska; spreminjajo se odnosi med partnerjema (govori se o intimnih razmerjih; ne pa kot o zakonski zvezi, o neki trajnosti)
 2. Od asimetričnih vlog k simetričnim (kaj mora početi ženska, kaj moški; določeno glede na spol) – zdaj pa se to bolj razporeja, partnerja se veliko bolj dogovarjata
 3. Nastaja neolokalna skupnost – včasih družina zasnovala novi dom na domu enega od staršev (patriarhalno, matriarhalno)
 4. Od patriarhata k egalitarni skupnosti.
 5. Spreminja se odnos otroci/starši. Od funkcije avtoritete/nadzora k bolj protektivni funkciji (gre bolj za prijateljsko razmerje med otrokom in starši).
 6. Socialne vloge se spreminjajo – odnos do materinstva in očetovstva; preobremenjenost v zvezi z vlogo matere; očetovstvo – nadzorna funkcija (tudi fizična odsotnost); oče je bil tudi ime zakona v družini; v njegovi odsotnosti to funkcijo opravlja mati; zdaj pa so vedno večja potreba po prisotnosti očeta.
 7. Odnos družbe (oblasti, okolja) do družine – vsaka oblast želi vplivati na to kakšna družina se bo razvijala in kakšni bodo odnosi.
 8. Razna pojmovanja za družino z enim, dvema ali tremi otroci (odvisno od tega kaj oblast potrebuje).
 9. Pluralizacija družinskih poti – vrste sprememb: 1. spremembe oblik in kompozicij družin, 2. maritalne spremembe, 3. rodnostne spremembe, 4. širše societalne in demografske spremembe v družbi.
 10. Pomembne demografske spremembe: 1. spremembe v dolžini življenjske dobe, 2. naraščanja zaposlovanja žensk
 11. Upadanje stopnje rodnosti (10 let nazaj 1.3 otroka na žensko, zdaj pa 1.1): zvišuje se starost žensk ob rojstvu prvega otroka (okrog 30 let); več otrok se rodi v izven zakonskih zvezah (zakonska zveza ni več pogoj).
 12. Pada število porok; narašča število izven zakonskih zvez; zakonska zveza izgublja na pomenu; naraščanje števila konabitacij (ni ji osnova zakonska zveza); zvišuje se tudi starost partnerjev ob prvi poroki; narašča število neporočenih; narašča število samskih oseb; narašča število ponovnih porok.
 13. Reorganizirane družine; družinske oblike se pluralizirajo (tudi druge oblike poleg nuklearne, manjša se število nuklearnih družin); narašča število enostarševskih družin (mater z otroki); pojavlja se parastarševstvo (prevzemanje socialne vloge staršev tudi če niso biološki); naraščanje istospolnih družin; enočlanske družine se povečujejo; zmanjšuje se število družinskih članov.

NASILJE V DRUŽINI

- premalo se tematizira nasilje v družini – najbolj ogroženi so otroci in mati
- specifika – dogaja se za zaprtimi vrati doma, zato je skrito in nevidno; širša javnost (sosedo...) ne reagira
- zadeva intimna razmerja
- nasilje nad otroci (spolne zlorabe) – ocene so drastične; s strani tistih tistih, ki naj bi jim otroci zaupali
- velikokrat jim ne verjamejo